

Scriptierecensie

Een dorp in de grote stad

Jorn Koelemaj

Amsterdam-Noord verandert in rap tempo. Waar het stadsdeel jarenlang weinig vleidend werd aangeduid als 'het Siberië van Amsterdam', wordt 'Noord' tegenwoordig in toenemende mate geïdentificeerd met hippe creatieve projecten zoals EYE, de Tolhuistuin, de Ceudel en de NDSM-werf. Dit leidt ertoe dat een nieuwe generatie hoogopgeleide stedelingen meer en meer de weg over het IJ begint te vinden, voor zowel wonen en werken als recreatie. De tuindorpen die de laatste decennia vooral berucht waren vanwege hun sociale problematiek staan derhalve onder behoorlijke 'gentrificeringsdruk'.

Misschien wel de meest unieke wijk binnen het stadsdeel is Floradorp: een buurtje met relatief veel kleine sociale huurwoningen, dat in tegenstelling tot haar omliggende wijken een overwegend autochtone volksbuurt is gebleven. Het is een buurt met een sterke eigen identiteit dat prat gaat op haar tradities en haar 'ons kent ons'-mentaliteit. Tegelijkertijd is het een buurt die in een continue strijd is verwickeld met de hardnekkige stigma's die al vanaf het prille begin aan 'het dorp' kleven. Zo wordt het in de rest van Amsterdam vaak afgeschilderd als een 'aso-' of 'tokkiedorp', of noemt men het 'de Rimboe'. Lisa Christiaanse deed voor haar bachelorscriptie Culturele Antropologie en Ontwikkelingsociologie aan de Universiteit van Amsterdam onderzoek in de buurt, en onderzocht op basis van verschillende kwalitatieve methoden de Floradorpse processen van placemaking, identificatievorming en de manier waarop oude en nieuwe bewoners in de buurt met elkaar omgaan.

Deze tweedeling tussen bewonersgroepen komt bijvoorbeeld tot uiting bij de jaarlijkse kerstbomenfok. Deze oudejaarsavondtraditie was voor Christiaanse het startpunt van haar onderzoek. Aan de hand van levendig beschreven observaties wordt geïllustreerd dat de opbouw van het vuur voor de bewoners van Floradorp een sterk gevoel van 'eigenheid' creëert, waarbij ze zich zichtbaar bewust zijn van iedere 'buitenstaander' die voorbij komt om polshoogte te nemen. Hierdoor versterkt het evenement de interne saamhorigheid tussen de 'oude bewoners', terwijl het tegelijkertijd de grenzen juist versterkt tussen hen en andere groepen, zoals de nieuwere bewoners van Floradorp of mensen uit omliggende wijken. Hierdoor, zo betoogt Christiaanse, kan het vuur steeds meer worden beschouwd als een in- en uitsluitingsmechanisme.

Een andere interessant thema dat in de scriptie naar voren komt, is hoe de bewoners van Floradorp omgaan met de eerder genoemde stigma's. De meerderheid van zowel oude als nieuwe bewoners verzet

zich hevig tegen de bestaande stereotyperingen en bijnamen. Die gemeenschappelijke afkeer tegen een gecreëerd beeld van buitenaf blijkt de onderlinge cohesie tussen alle bewoners te versterken.

Christiaanse koos voor Floradorp als casus omdat ze zelf opgroeide in Amsterdam-Noord. Hierdoor was het voor haar relatief eenvoudig binnen te dringen in diverse relevante netwerken en zodoende aan respondenten te komen. Een mogelijk nadeel bij deze 'insider-positie' is dat een eerder gevormde bias onvermijdelijk is, hetgeen vraagttekens kan plaatsen bij haar objectiviteit als onderzoekster. In haar scriptie besteedt ze echter herhaaldelijk aandacht aan zelfreflectie, en laat dus blijken zich goed bewust te zijn van haar positie.

De scriptie is op een vlotte etnografische manier geschreven, en wordt verder verlevendigd met interessante quotes uit interviews met zowel oude als nieuwe bewoners. Zo is er een bewoonster die beweert dat "heel veel mensen nooit in de stad komen", en dat "er wel een beetje een plattelandsmentaliteit heerst hier". Er wordt verder ruim aandacht besteed aan historische ontwikkelingen in Floradorp waardoor het ook voor lezers zonder voorkennis gemakkelijk is zich er een beeld van te vormen. Wat soms mist in het verhaal, is een duidelijke rode draad. Het is een beschrijvend onderzoek waarbij veel uiteenlopende thema's de revue passeren. Het zou interessant zijn geweest om een nog beter gestructureerde analyse te lezen wat betreft het spanningsveld tussen de oorspronkelijke Floradorper en de 'bakfietsyuppen', die, volgens een van de respondenten, voor een belangrijk deel verantwoordelijk zijn voor de 'verpaupering' van de buurt.

Het is duidelijk dat de onzichtbare muren die Floradorp omringen, de instroom van 'nieuwelingen' van buitenaf niet kunnen tegenhouden. Hoe lang het gevoel van 'een dorp in de grote stad' nog kan blijven bestaan zal in de komende jaren moeten blijken. Amsterdam is sinds een aantal jaar in de greep van een gentrificeringsgolf waar ook Noord niet aan ontkomt. De tussenfase waarin veel Noordse wijken, inclusief Floradorp, zich nu bevinden en de spanningen die dit met zich meebrengt, bieden veel interessante casussen voor sociaalruimtelijk onderzoek.

Lisa Christiaanse (2014) Een dorp in de grote stad: een antropologisch onderzoek naar opvattingen over Amsterdams Floradorp. Bachelorthesis Culturele Antropologie en Ontwikkelingsociologie Universiteit van Amsterdam